

УДК 658.147:659.127.6:69

К.А. МАМОНОВ

Харківська національна академія міського господарства, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ БУДІВЕЛЬНИХ КОМПАНІЙ: СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА Й ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗАХИСТ

Обґрунтовані теоретико-методологічні підходи до визначення організаційно-економічного механізму управління стейкхолдерами, запропоновано авторський підхід до визначення організаційно-економічного механізму управління стейкхолдерами будівельних компаній, виявлені особливості його формування й використання на будівельних компаніях, визначені структурні елементи організаційно-економічного механізму управління стейкхолдерами, проаналізовані системи інформаційного захисту заінтересованих осіб, які взаємодіють із будівельними компаніями, запропоновані напрямі й інструментарій щодо забезпечення інформаційного захисту заінтересованих осіб в рамках організаційно-економічного механізму управління стейкхолдерами на будівельних компаніях.

Ключові слова: *організаційно-економічний механізм управління, стейкхолдери, будівельні компанії, інформаційний захист, структурні елементи організаційно-економічного механізму управління.*

Постановка проблеми

Управління стейкхолдерами на будівельних підприємствах здійснюється на основі організаційно-економічного механізму управління заінтересованими особами. Розвиток сучасних економічних відносин в Україні, постійні трансформації, глобалізаційні процеси потребують переосмислення підходів до формування й використання організаційно-економічного механізму управління стейкхолдерами будівельних підприємств. В цьому процесі необхідно сформувати теоретичне підґрунтя й виявити осо-

бливості формування й використання організаційно-економічного механізму управління заінтересованими особами на будівельних підприємствах, визначити напрями й особливості інформаційної безпеки при взаємовідносинах між стейкхолдерами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Теоретичні положення й практичні аспекти формування й використання організаційно-економічного механізму управління досліджено у наукових працях: Г. Атаманчука [1], І. Балабанові [2], В. Васильєва [3], Д. Веллеча [4], О. Кендюхові [5], Р. Ларіної [6], Т. Момот [7], Ю. Осипова [8], В. Пономаренка [9], та ін. Сутнісним характеристикам, особливостям взаємовідносин між стейкхолдерами, стратегії їх розвитку присвячені роботи: А. Зуба [10], М. Єнсена [11], К. Коулза і Д. Мітчелла [12], Л. Никитина [13], Дж. Севеджа [14], С. Хілла [15] та ін.

Разом з тим, дискусійність і різноаспектність вищезазначених питань, низький рівень теоретико-методологічної проробки проблемних аспектів формування й впровадження організаційно-економічного механізму управління стейкхолдерів, забезпечення інформаційної безпеки у взаємовідносинах між заінтересованими особами обумовили необхідність проведення дослідження й вирішення визначених проблем. Крім того, аналіз публікацій з проблем реалізації організаційно-економічного механізму управління стейкхолдерів показує слабкий рівень їх дослідження на підприємствах будівельної галузі.

Формулювання мети статті

Метою представленого дослідження є узагальнення теоретико-методологічних підходів до визначення організаційно-економічного механізму управління стейкхолдерів, його структурних елементів та характеристика напрямів інформаційної безпеки між заінтересованими особами на будівельних компаніях в умовах трансформаційних процесів України.

Виклад основного матеріалу

В результаті аналізу існуючих наукових положень встановлено, що відсутні єдині підходи до визначення організаційно-економічного механізму управління. Більш того, в повній мірі не розроблено напрями формування й використання цього механізму при забезпеченні взаємодії між заінтересованими особами будівельних підприємств.

Зокрема, Г. Атаманчук [1], В. Васильєв і А. Недрянко [3] розглядають цей механізм в контексті формування й реалізації в системі управління, в якому взаємодіють відповідні структурні елементи і на який впливають фактори, стан і траєкторія змін яких обумовлює розвиток управлінського об'єкту. Як частину системи управління розглядають механізм управління Р. Ларіна, А. Владзимирський, О. Балуєва [6]. Крім того, вони вказують на важливість його ролі в системі управління і складається із наступних елементів: цілі управління; критерії управління; фактори управління на які здійснюється дії для досягнення цілей на основі відповідного інструментарію.

Заслуговує на увагу точка зору О. Кендюхова, який при обґрунтуванні механізму управління визначає системні елементи, що включають цілі, функції, методи організаційної структури і об'єктів управління, де реалізується цілеспрямоване управління на об'єкт управління й досягається відповідний результат [5].

В. Пономаренко, О. Ястремська, В. Луцковський [9] при визначенні механізму управління фокусують увагу на сукупності форм, структур, методів і засобів управління, об'єднаних єдністю мети, з допомогою яких здійснюється ув'язка і узгодження суспільних, групових та особових інтересів, забезпечується функціонування й розвиток підприємства як соціально-економічної системи.

Як систему розглядає господарський механізм Ю. Осіпов, в якому в центрі уваги знаходяться господарські суб'єкти і які регулюються громадськими господарськими інститутами [8].

Представником обґрунтування економічного механізму як системи по праву можна вважати Д. Веллеча, який визначив важливу ознаку предста-

вленого механізму – це можливість до самоаналізу через відповідні структурні елементи й виявлення в системі дисбалансуючих факторів [4].

На функціональних особливостях формування й реалізації організаційно-економічного механізму фокусує увагу І. Балабанов, де привалюючими є система дій фінансових ричагів, які відображаються в організації, плануванні й стимулюванні [2].

В контексті визначення організаційно-економічного механізму управління, особливостей його використання особливе місце займають дослідження Т. Момот. В монографії «Вартісно-орієнтований організаційно-економічний механізм корпоративного управління холдинговими компаніями: стратегія отримання корпоративних переваг» вона із групою авторів реалізує системний підхід до визначення сутнісної природи механізму управління і пропонує його розглядати як систему взаємопов'язаних принципів, методів, алгоритмів управління, спрямованих на досягнення стратегічних цілей холдингової компанії, пов'язаних з максимізацією ринкової капіталізації та збільшенням прибутковості акцій [7]. Крім того, в цьому механізмі особлива увага приділяється контролю, взаємодії усередині та між холдинговими компаніями, функціонування яких в рамках механізму орієнтовані на отримання синергетичного ефекту, зокрема, у вигляді отримання конкретних переваг. В результаті дослідження, представлено поняття «організаційно-економічного механізму корпоративного управління холдинговими компаніями» як системи взаємопов'язаних принципів, методів та алгоритмів управління, форм організації, норм і нормативів, спрямованих на досягнення стратегічних цілей холдингової компанії, пов'язаних з максимізацією ринкової капіталізації та підвищенням соціальної відповідальності компанії перед трудовим колективом і суспільством шляхом зміцнення корпоративних принципів управління [7].

В контексті розробки й впровадження організаційно-економічного механізму управління стейкхолдерами будівельних підприємств важливого значення набуває визначення у представленому дослідженні відповідних заінтересованих осіб, які є складовою організаційно-економічного механізму корпоративного управління холдинговими компаніями. Зокрема, в останньому виділені наступні стейкхолдери, які взаємодіють між собою:

акціонери (власники), структурні підрозділи холдингової компанії, клієнти.

Слід зазначити, що організаційно-економічний механізм управління стейкхолдерами будівельних компаній, для його реалізації, повинен бути простим й зрозумілим, де побудовані обернені зв'язки між детермінантами цього механізму. Крім того, в рамках організаційно-економічного механізму управління необхідно забезпечити захист інформації, який включає:

1) системи електронного захисту:

- комп'ютерна безпека (маркування файлів; формування особистих паролів; шифрування інформації; забезпечення захисту приміщень, де знаходяться інформаційні системи; централізоване управління інформацією; побудова систем додаткової перевірки інформації з можливим її блокуванням);

- технологічна безпека (застосування сучасних технологічних систем і засобів, що попереджують і блокують відтік інформації);

2) системи персонального захисту:

- відкриті системи, коли персональний користувач має доступ до інформації;

- ізоляційні системи, в яких користувач забезпечує блокування деякої інформації відповідно до інших груп користувачів;

- управляючі системи, інформація в яких не може формуватись або використовуватись без дозволу користувача;

- закриті системи, в яких інформація запрограмована керівниками підрозділів або підприємства й без їх дозволу не можливо її отримати;

3) системи психологічного захисту – орієнтовані на відповідність психологічного, морального й розумового рівня користувача автоматизованим системам управління для мінімізації помилок в системі й витоку інформації;

4) віртуальні системи захисту – які спрямовані на об'єднання в єдиний комплекс всіх суб'єктів, заінтересованих у формуванні й отриманні інформації із інформаційними технологіями, в яких захист відбувається системою самостійно через відповідний інструментарій;

5) орієнтовані системи захисту:

- системи, що орієнтуються на список - полягають у використанні охороною ідентифікаційного списку зареєстрованих користувачів, у яких знаходиться спеціальний ключ і без дозволу охорони не можливо увійти в інформаційну систему підприємства;

- системи, що орієнтуються на ключ – пов'язані з використанням відповідного ключа користувачем інформації, описання якого знаходиться у охорони;

- системи, що орієнтуються на керівника: в них вхід в систему, формування й використання інформації не можливий без електронного дозволу керівника. За своїми функціональними особливостями ця система подібна закритій системі персонального захисту. Натомість, якщо в останній можливі варіанти (підпорядкування керівникам підрозділів та інших структурних елементів підприємства), то в системі, що орієнтується на керівника, вхід можливий тільки за згодою керівника підприємства. Перевагою цієї системи є залучення до захисту кваліфікованих спеціалістів, які контролюють не тільки процес формування й використання інформації на підприємстві, але й контролюють самих користувачів. Недоліком представленої системи є залучення в процес захисту інформації третіх осіб, які можуть впливати на її формування й використання. Крім того важливе значення має професійні, моральні, психологічні й етичні якості цих осіб. Розглядаючи систему орієнтовану на керівника, то слід вказати на можливі ускладнення щодо доступності до інформації у випадку відсутності керівника;

- комбіновані системи, які узагальнюють в собі ознаки й особливості систем, що представлені вище. Перевагою цієї інформаційної системи захисту є те, що її можна побудувати самостійно базуючись на відповідних системах і вона має ознаки до самоаналізу й саморозвитку. Натомість, в межах комбінованих систем можливі недоліки, які пов'язані із іншими системами інформаційного захисту.

Для реалізації представлених систем захисту використовується відповідний інструментарій, який складається із:

- програми користувача, що складається з системи дій і заходів, в який відображені основні положення й особливості захисту формування й

використання інформації відносно користувачів. Крім того визначені поведінка користувачів, можливі відхилення й напрями удосконалення систем захисту;

– розпізнавальні механізми, які спрямовані на перевірку особи, яка використовує інформацію. Крім того, користувач і система зв'язку підприємства об'єднані в єдиний комплекс, який входить в загальну інформаційну систему підприємства. Отже, всі суб'єкти інформаційної системи взаємозалежні й реалізується через розробку й впровадження паролів та інформаційних фільтрів. Важливим завданням системи є забезпечення захисту паролів та їх ідентифікація із користувачем. Слід зазначити, що при виборі й використанні паролю виникають деякі ускладнення. Зокрема, при виборі паролю користувачі, у більшості випадків, формують його найлегший варіант, що знижує рівень безпеки й доступність іншим користувачам. При розробці ускладнених паролів виникає можливість втрати паролю користувачем, що призводить до технологічних й технічних проблем. Тому одним із важливих напрямів удосконалення розпізнавальних механізмів в системі інформаційного захисту є розробка й забезпечення генератора «добревизначаємих» випадкових паролів. Іншою проблемою паролізації інформаційної системи є можливість його перехвату. В таких випадках запропоновано застосовувати сучасні розпізнавальні механізми: використання сенсорних систем, запровадження відбитків пальців для ідентифікації користувачів, електронних підписів та ін. Крім того, в якості розпізнавального механізму використовують електронні ключі, пластикові карти, які ідентифіковані під відповідного користувача. Натомість в представлених механізмах виникають ускладнення, пов'язані із зміною терміналу зловмисником або втратою цих інструментів захисту користувачем. Можуть застосовуватись технологічні втручання й отримання паролів через використання відповідного програмного забезпечення. В багатоканальних і складних інформаційних системах застосовуються шифрування інформації із використанням ключа, який, наприклад, може складатись із 1000 двійкових цифр, що прочитуються із магнітної пластикової карти. Цей розпізнавальний інструмент дозволяє збільшити рівень захисту інформації на основі посилення ідентифікаційних процедур;

– віртуальних бібліотек, в яких зосереджена інформація про всіх користувачів інформації підприємства. Крім того в них зосереджена ретроспектива всіх входів і виходів у інформаційну систему, напрями формування й використання інформації. Віртуальні бібліотеки дозволяють провести аналіз й сформувані відповідні дії щодо захисту інформації;

– списків контролю, які створюють базис для забезпечення управління процесами формування й використання інформації на підприємстві, застосування кодування, шифрування й паролів для кожного із внутрішніх і зовнішніх користувачів, які знаходяться у списку контролю, визначаються обмеження використання інформації.

В рамках представлених систем інформаційного захисту запропоновано використовувати відповідний інструментарій, орієнтований на користувача інформації через застосування розпізнавальних інструментів для створення базису щодо управління захистом інформаційними потоками.

Запропонована система інформаційного захисту має багаторівневий характер і яка включає декілька контурів:

1. Зовнішній контур інформаційного захисту, в рамках якого відбуваються збір і обробка зовнішніх інформаційних потоків, які формуються в результаті взаємодії зовнішніх стейкхолдерів: інвесторів, партнерів, органів державного управління, кредитних установ, соцізу.

2. Внутрішній контур інформаційного захисту, в рамках якого здійснюються збір та обробка внутрішніх інформаційних потоків, що виникають в результаті взаємодії внутрішніх заінтересованих осіб: управлінців різного рівня й персоналу.

3. Контур узагальнення й аналізу інформації, процес функціонування якого забезпечує орган інформаційно-аналітичного забезпечення, в компетенцію якого входять розробка й впровадження інструментів інформаційного захисту.

4. Контур прийняття управлінських рішень в рамках якого відбувається прийняття управлінських рішень щодо інформаційного захисту, рекомендує які координаційний центр управління, приймають керівні органи управління будівельної компанії.

Висновки з даного дослідження

Отже, в результаті дослідження встановлено, що для забезпечення інформаційного захисту використовуються системи, в яких основним напрямом є управління захистом формування й використання інформації на будівельних компаніях. Представлені інформаційні системи захисту мають свої переваги й недоліки й не є універсальними. Натомість, в дослідженні запропоновано для забезпечення інформаційного захисту використовувати комбіновану систему, яка може бути побудована на основі ознак, якостей і особливостей систем електронного, персонального, психологічного, віртуального захисту, орієнтованих систем. Крім того, комбіновані системи інформаційного захисту можуть постійно трансформуватись залежно від змін зовнішнього й внутрішнього середовища компанії.

Враховуючи вищезазначене, організаційно-економічний механізм управління стейкхолдерами будівельних компаній представляє собою систему принципів, методів, ричагів й інших інструментів, який функціонує відповідно встановленим нормам і правилам в рамках існуючих соціально-економічних відносин, спрямованих на забезпечення ефективної взаємодії заінтересованих осіб (управлінці різного рівня, персонал, інвестори, партнери, органи державного управління, кредитні установи, соціз) на основі використання комбінованих систем інформаційного захисту, які, вирішуючи свої локальні цілі, забезпечують зростання капіталу бренду, як одного з важливих факторів розвитку будівельних компаній.

Організаційно-економічний механізм управління стейкхолдерами будівельних підприємств постійно трансформується залежно від змін зовнішнього й внутрішнього середовища й дозволяє попереджувати накопичення негативних явищ і здійснювати управлінські дії для їх локалізації й знешкодження.

Представлений організаційно-економічний механізм управління складається із наступних детермінантів:

- стейкхолдери: управлінці різного рівня, персонал, інвестори, партнери, органи державного управління, кредитні установи, соціз. ;
- принципи: загальні, соціальні, особливі;

– важелі і методи: економічно-фінансові й соціально-екологічні важелі, методи аналізу й управління;

– структурні підрозділи будівельної компанії: органи управління й органи інформаційного забезпечення і захисту й підрозділи, на які здійснюють управління.

Запропоновані детермінанти використовуються в організаційно-економічному механізмі управління стейкхолдерами як взаємозалежні елементи, що впливають один на одного, використовують інструментарій (методи аналізу й управління) і забезпечуються принципами та важелями, які обумовлюють особливості взаємовідносин між заінтересованими особами й функціонування цього механізму на будівельних компаніях.

Література

1. Атаманчук, Г.В. Теория государственного управления [Текст] / Г.В. Атаманчук. – М.: Юридическая литература, 1997. – 400 с.
2. Балабанов, И.Т. Основы финансового менеджмента [Текст]: учеб. пособие / И.Т. Балабанов. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 218 с.
3. Васильев, В. Підходи до визначення сутності і структури організаційно-економічного механізму безпеки підприємницької діяльності [Електронний ресурс] / В. Васильев, А. Недрянко. – Режим доступу. http://www.rusnauka.com/13_NPN_2010/Economics/65605.doc.htm. – 15.04.2011 р.
4. Wallach, Dan. Economy of Mechanism [Електронний ресурс] / Dan Wallach – Режим доступу. - <http://sip.cs.princeton.edu/pub/sosp97/node11.html>. – 26.07.1997 р.
5. Кендюхов, А.В. Концепция формирования стратегии социально-экономического развития Украины [Текст] / А.В. Кендюхов. // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія економічна. Випуск 36-1. – Донецьк. ДонНТУ, 2009. – С. 93-97.
6. Ларіна, Р.Р. Державний механізм забезпечення інформатизації системи охорони здоров'я [Текст]: монографія / Р.Р. Ларіна, А.В. Владзимирський, О.В. Балуєва. – Донецьк: ТОВ "Цифровая типография", 2008. – 252 с.
7. Вартісно-орієнтований організаційно-економічний механізм корпоративного управління холдинговими компаніями: стратегія отримання комбінаторних переваг [Текст]: монографія // Т.В. Момот, М.В. Кадничанський, О.А. Лобанов, Н.В. Рудь. – Х.: Фактор, 2010. – 220 с.

8. Осипов Ю.М. Опыт философии хозяйства [Текст] / Ю.М. Осипов. – М.: Изд-во МГУ, 1990. – С. 145-146.
9. Пономаренко, В.С. Механизм управления предприятием: стратегический аспект [Текст] / В.С. Пономаренко, Е.Н. Ястремская, В.М. Луцковский. – Х.: Изд. ХГЭУ, 2002. – 252 с.
10. Зуб, А.Т. Стратегический менеджмент. Теория и практика [Электронный ресурс] / А.Т. Зуб. – Режим доступа: http://www.i-u.ru/biblio/archive/zub_strategical_menegement/6.aspx. – 15.04.2011 г.
11. Jensen, M.C. Theory of the Firm: Managerial Behaviour, Agency Costs, and Ownership Structure [Текст] / M.C. Jensen // Journal of Financial Economics. – 1976. – № 3. – P. 305-360.
12. Коулз, К. Секреты разработки прибуткової моделі бізнесу. Управління компанією [Електронний ресурс] / К. Коулз, Д. Мітчелл // Круглий стіл. – 2006. – № 7-8 (липень-серпень). – Режим доступу: <http://www.kstil.com.ua/archive/?aid=51&jid=27>. – 15.04.2011 р.
13. Никитина, Л.М. Классификация стейкхолдеров в процессе формирования социально ответственного поведения компании [Электронный ресурс] / Л.М. Никитина // Вестник Северо-Кавказского государственного технического университета. – 2010. – № 2(23). – Режим доступа: <http://science.ncstu.ru/articles/vak/2010-02-23/econom/36.pdf>. – 15.04.2011 г.
14. Strategies for assessing and managing organizational stakeholders [Текст] / G.T. Savage, T.W. Nix, C.J. Whitehead, J.D. Blair // Academy of Management Executive. – 1991. – № 5 (2). – P. 61-75.
15. Hill, C. Stakeholder-Agency Theory [Текст] / C. Hill // Journal of Management Studies. – 1992. – Vol. 29, N 2. – P. 131-154.

Поступила в редакцию 15.04.2011

Рецензент: д-р екон. наук, проф., зав. кафедри обліку і аудиту
Т.В. Момот, Харківська національна академія міського господарства.

ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ УПРАВЛЕНИЯ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ СТРОИТЕЛЬНЫХ КОМПАНИЙ: СУЩНОСТЬ, СТРУКТУРА И ИНФОРМАЦИОННАЯ ЗАЩИТА

К.А. Мамонов

Обоснованы теоретико-методологические подходы к определению организационно-экономического механизма управления стейкхолдерами, предложен авторский подход к определению организационно-экономического механизма управления стейкхолдерами строительных компаний, выявлены особенности его формирования и использования в строитель-

ных компаниях, определены структурные элементы организационно-экономического механизма управления стейкхолдерами, проанализированы системы информационной защиты заинтересованных лиц, которые взаимодействуют со строительными компаниями, предложены направления и инструментарий для обеспечения информационной защиты заинтересованных лиц в рамках организационно-экономического механизма управления стейкхолдерами в строительных компаниях.

Ключевые слова: организационно-экономический механизм управления, стейкхолдеры, строительные компании, информационная защита, структурные элементы организационно-экономического механизма управления.

THE ORGANIZATIONAL-ECONOMIC MECHANISM OF MANAGEMENT STAKEHOLDERS THE BUILDING COMPANIES: ESSENCE, STRUCTURE AND INFORMATION PROTECTION

К.А. Mamonov

Theoretical-methodological approaches to definition of the organizational-economic mechanism of management stakeholders are proved, it is offered the author's approach to definition of the organizational-economic mechanism of management stakeholders the building companies, features of its formation and use on the building companies are revealed, structural elements of the organizational-economic mechanism of management stakeholders are defined, systems of information protection stakeholders which co-operate from the building companies are analyzed, directions and toolkit concerning maintenance of information protection stakeholders within the limits of the organizational-economic mechanism of management stakeholders on the building companies are offered.

Keywords: the organizational-economic mechanism of management, stakeholders, the building companies, information protection, structural elements of the organizational-economic mechanism of management.

Мамонов Костянтин Анатолійович – канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і аудиту, докторант Харківської національної академії міського господарства, Харківська національна академія міського господарства, Харків, e-mail: kostia_mamonov@mail.ru.